

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadónálban átvéve:
 Egész évre — 16 kor.
 Negyedévre — 4 „
 Helyben hához hordva:
 Egész évre — 20 kor.
 Negyedévre — 5 „
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre — 24 kor.
 Negyedévre — 6 „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hét és
szombat utáni napok kivételével.Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 8.A szerkesztőség kérésre visszavásárolja
vagy megvásárolja nem vállalja.Előfizetők és hirdetősek a
kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, november 26.

A delegáció a király előtt.

Vasárnap délután fogadta a király a királyi várakban a delegációkat.

A király a terembe lépve, a trón előtt állott meg, mire a magyar országos bizottság elnöke, gróf Zichy Tivadar, a következő beszéddel üdvözölte:

Császári és apostoli királyi felség! Legkegyelmesebb urunk!

A közös ügyek tárgyalására kiküldött országos bizottság felséged legkegyelmesebb felhívása folytán újra összegyűlvén, felséged legmagasabb színe elé járul, tántoríthatatlan ragaszkodását és legmélyebb hódolatát kifejezendő. A múlt időszak alatt szerzett tapasztalatok könnyíteni fogják feladatunkat, még inkább módunkban lesz tehát alaposan megvizsgálni és tárgyalni a közös miniszterek előterjesztéseit. Szigorúan szem előtt tartjuk az ország anyagi helyzetét, de készséggel ajánljuk meg azokat a költségeket, amelyeket védelmi biztosításunk mulhatatlanul megkíván. Megteszszük pedig ezt a trón iránti hűségéből és hazánk iránti kötelességünk érzetében azon buzditó reményben, hogy a béke áldása, mely felséged atyai uralkodásának főcélját képezi, ezentul is biztosítva marad édes, szeretett hazánkra, nemzetünk javára és felséged dicsőségére. Ily érzelmekkel fogunk ma a nagyfontosságú munkához, amelyet felséged uralkodói szava és az országgyűlés mandátuma bízott ránk és kérjünk az egek urát, a magyarok istenét, adjon si-

kert működésünknek és áraszsza áldását legbővebb mértékben felségedre, szeretett koronás királyunkra.

Gróf Zichy Tivadar elnök beszéde után Aehrenthal-Lexa Alajos külügyminiszter átnyújtotta ő felségének a magyar delegáció üdvözlő beszédére adandó válaszát, melyet a király állva, erős, csengő hangon olvasott fel. A válasz a következő:

— Megelégedéssel és őszinte köszönettel fogadom hű ragaszkodásuk biztosítását.

Azon néhány hónap alatt, mely az országos bizottságok utolsó összejövétele óta lefolyt, a politikai helyzetben semmiféle lényeges változás nem állott be. Mint eddigelé, úgy ezentul is a szövetségeseinkkel való benső viszony, az orosz birodalommal a közel Keletet illetően fennálló folytonos egyetértés és valamennyi többi hatalommal való teljesen barátságos viszonyoknak ápolása lesz politikánkra nézve irányadó.

Ily módon tartjuk szem előtt, mint az állandó célunkat, a békének fentartását a monarchia érdekeinek teljes megóvása mellett.

Hadügyi kormányzatom folyó szükséglete a múlt évihez képest növekedést mutat, melyet nagyrésztben a minden téren beállott áremelkedés igazol. A rendkívüli hitelek ellenben tetemesen kisebb összegek vétetnek igénybe,

ugy hogy hadügyi kormányzatom összes előirányzata a múlt évinél lényegesen csekélyebb.

A megszállott terület kormányzata továbbra is arra törekszik, hogy a két tartomány soha félbe nem szakadt anyagi és kulturális haladását, amelynyire ezt a rendelkezésre álló eszközök lehetővé teszik, mélyreható reformok egész sorozatával gyorsítsa.

Bosznia és Hercegovina 1907-ben is saját bevételeiből fogják fedezhetni szükségleteiket.

Azon bizalomtól áthatva, hogy feladataikat a szokott hazafias buzgalommal fogják teljesíteni, szívélyesen üdvözlöm önöket.

A hadügyminisztérium válasza közlül érdekesebbek a következők:

A cs. és kir. hadsereg ruházati, felfegyverzési és felszerelési tárgyainak szállításánál a magyar ipar számára fentartott részt a jövőben is annak fogja juttatni. Hogyha pedig a magyar kisipar a neki szánt részt valamikor igénybe nem venné, akkor ezen rész a különböző gyárak lehető tekintetbevételével, szintén a magyar iparnak fog átengedtetni.

A magyar cégekre szerződészerűleg pénz-bírságok által biztosított ama kötelezettség van róva, hogy szállítási cikkeiket csak magyar területen és magyar származású anyagokból készítsék; azonkívül a kereskedelemügyi miniszter részére fen van tartva a jog, hogy e tekintetben a szállító cégek eljárását ellenőrizhesse.

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Van-e orvosság a tüdővész ellen?

Írta: A. Charleux. Franciából* for. Némethy Gyula dr.

Eljutottunk-e végre a tüdővész gyógyításához? Találtunk-e orvosságot e gyászos csapás ellen, mely öldöklőbb a háborúnál, s évente milliónyi áldozatot követel? Bizonyára nincs kor, amikor az orvostan történetében, amelyben annyi buzgósággal és odaadással küzdöttek volna valamely betegség ellen, mint épen napjainkban. Jelenleg (Franciaországban) 32 gyógyintézet emelkedik a tenger mellett, 12 a különféle fürdők tájékán, 33 a vidék egyéb helyein: a kórházakban alkotott »elszigetelő« helyiségekkel, a »menetlekhelyekkel«, »nyugvó helyekkel«, »légtüdőekkel« együtt 77 gyógyintézet vagy sanatórium 10,689 ágyat ad a tüdővésznek. A nagyvárosokban 63 »rendelő-intézet« óvja s oktatja a munkásosztályt a fertőzés ellen. A most folyó évben a »szünidei telepek«

tizenhat intézete révén 11,707 szegény, gyerek, felnőtt egyaránt 15 vagy 30 napon át szívhatta a vidék tiszta levegőjét. Fajdalom, ez óriási erőfeszítés csekélységnek tűnik föl a következő ténnyel szemben: Franciaországban jelenleg 620,000 tüdővésztes beteg áll orvosi kezelés alatt! Hát még mennyien vannak, félig betegek, tudatlanok, vagy kétségbeesettek, akik szintén ebben a bajban vannak, s terjesztik a betegséget! Ezek ugyan kikerülnek a statisztikát; ámde ez kértelhetetlen bizonyossággal megállapítja, hogy Franciaországban évente 150,000 ember hal meg tüdővészben!

Néhány hónapja, hogy az orvosok kilátást nyitottak a győzelem lehetőségére. Nyilatkozataik alighogy elterjedtek, mely megindulást idéztek elő. A múlt évben a tüdővész ellen tartott kongresszuson a tudós marburgi tanár, Behring csodás és hatalmas szert ígért e borzasztó vész ellen. Azonban akkor ő titok felhőibe burkolta fölfedezését, azóta pedig egyre húzódik a felvilágosítás elől. A mi francia kutatóink ellenben napvilágnál dolgoznak. Megkérdeztük tehát őket, mit várhatunk munkáiktól és az ígéreteiktől, mi lesz a tüdővész orvossága: oltás-e, vagy szérum?

Először is meglepetés ért bennünket. Főbenjáró dologban olyasmit hallottunk, ami eddigi ismereteinknek ellent mond. Eddig el volt fogadva, hogy a Koch-féle bacillusok, melyek a levegőben szállingóznak, a lélegző utakon át kerülnek a tüdőbe, hogy ott pusztító munkájukat elvégezzék. Tévedés! Nem csupán a lélegző csövön át, hanem még gyakrabban a beleken keresztül megy a bacillus a tüdőbe. Nem »belelélegzük« a tüdővést hanem esszük. H. Vallée tanár volt az első, aki 1905. áprilisában azt állította, hogy a tuberkulózis a beleken keletkezik; első látogatásunk tehát neki szólt. A tanár ur véleménye oda megy ki, hogy a Koch-bacillus, mielőtt elpusztítaná a tüdőt, a beleken halad át?

»Az igazat megvallva« feleli Vallée tanár, »a tuberkulózis belekből való származását (origine intestinale) előre jelezték már Chaveau és Behring tanárok. Ma azonban kétségtelenné teszi számtalan kísérlet, a többi között Calmette Géruin kísérletei. Képesek vagyunk egészséges állatok tüdejét tuberkulotikussá tenni, azzal hogy beleiket megfertőzzük. (inficiáljuk.) A belekbe jutott bacillusok a gangliuszokba kerülnek, onnan a vérkeringésbe s a tüdő ütőerén

* Peut-on guérir la tuberculose? Lectures pour tous. Novembre. 1905.

PFAFF KÁLMÁN

ajánl megbízható minőségű kalap különlegességeket izléses új formákban

Szigorúan szabott árak mellett.

Az ezrednyelvek megállapítására vonatkozólag a válasz így hangzik:

Hivatkozással az országos bizottság legutóbbi tárgyalásainak alkalmával adott válaszára van szerencsém bejelenteni, hogy az akkoriban még hiányzó beadványok beérkeztek, s ezek alapján az ezrednyelvek az 1906. évi nyár folyamán újonnan lettek megállapítva.

Ezek szerint a Magyarországon (Horvát- és Szlavonország kivételével) kiegészített csapatok közül a magyar állami nyelv érvényre jut:

37 gyalogezrednél, 6 tábori vadász-zászlóaljnál az összes tobori- és vartüzér-csapattesteknél és az összes huszár-ezredeknél.

Az ugrai beszámoló. Halász Lajos dr. az ugrai kerület orsz. képviselője vasárnap tartotta meg beszámolóját kerülete székhelyén, Ugrán. Halász kíséretében voltak Lengyel Zoltán, Irsay József, Horti Béla és Hirtenstein Lajos orsz. képviselők. Halászné a beszámoló alkalmából amellel bizonykodtak, hogy ők nem akarnak pártbontást, ha elégedetlenek is a mai politikai helyzettel. Az ugrai kerület különben a beszámoló alkalmából Kossuth Ferencet, a függetlenségi párt vezérét táviratilag üdvözlötte.

Zichy Miklós gróf mellőzése. Fővárosi tudósítónk jelenti: A magyar delegátusok közt élénk szóbeszéd tárgyat képezte, hogy a király gróf Zichy Miklós delegátust, a delegátusok tegnapi fogadásán nem szólította meg. Sokan már ezt is haladók, művének voltak hajlandók tulajdonítani, mig nem Lázár Béla nyilatkozata megvilágította az esetet. E szerint Zichy Miklós közvetlen az ő közelében volt egy ideig. A király már-már megszólította, midőn Zichy hirtelen átment arra az oldalra, ahol a delegátusok álltak, kik a királyi megszólítás szerencsésén már túl estek. Maga Zichy is nyilatkozott, kijelentvén, hogy nem hiszi, hogy a király nehezteljen rá. Hacsak azért nem, mert nem akart szolgálni a Fabriciusok

seregében és mest Kubinyi Géza megyefőnökhöz installációjakor egy gyertyatartót vágott.

Ankét a kuriai bíráskodásról. Polónyi Géza igazságügyminiszter elnöklelte alatt ma délután 5 órakor szaktanácskozás volt az igazságügyminiszteriumban a kuriai bíráskodásról szóló javaslat tárgyában. A szaktanácskozmány, melyre Polónyi miniszter a bírói és ügyvédi kar legjelesbjeit hívta meg, előreláthatólag néhány napig fog tartani.

Zrinyi Péter és Frangepán Ferenc hamvai. Zágrábból jelentik: A horvát tartománygyűlés ma tárgyalta a kérvényi bizottság jelentését. Tárgyalás alá került többek közt az a kérvény is, hogy Frangepán Ferenc és Zrinyi Péter hamvai Bécsujhelyről Horvátországba vitessenek és ott temetessenek el. A bizottság e kérvényt pártolólágg terjesztette a Ház elé.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, november 26.

Elnök: Jusch Gyula.

Elnök bemutatja Badiny Lajos szilácsi új képviselő mandátumát.

Szalay László, az igazoló állandó bizottság elnöke bejelenti, hogy megvizsgálták a szokásos harminc nap fenntartásával igazolták is Kubik Gyula, Reöck István és Dániel Pál megbízó leveleit.

Következik a belügyi tárca költségvetése.

Nemzetiségi vita.

Vajda Sándor a nemzetiségi sérelmekkel foglalkozott. A többség méltányos közeledés helyett hazaárulással vádolja őket. Teljes elnyomatás, ez a nemzetiségek sorsa. A nemzetiségi vidékeken a közigazgatás csupa sérelem. Sok községben a szolgabíró csak azt kandidateálja jegyzőnek, aki korábban lefizet neki legalább ezer koronát. (Nagy zaj.)

Elnök: Figyelmezteti szónokot, hogy a

magyar közigazgatás tisztviselőiről ne mondjon ilyen rágalmakat.

Vajda Sándor: Kérem, én a régi rendszer tisztviselőiről beszéltem!

Elnök: Ez nem védekezés és vegye tudomásul, hogy az ilyen hangu beszéd ismétlése esetén megvonom öntől a szót!

Vajda Sándor: A demokrácia és a nemzetiségek álláspontjának azonosságát fejtegeti. A valódi demokratikus gondolkodás nem is lehet más, mint törekvés az internacionalizmus felé. Módosítást nyújt be, melyben a nemzetiségi törvény végrehajtását sürgeti.

Nagy Dezső dr. a nemzetiségi, különösen a románok törekvéseiről beszél s reflektál Vajda Sándor beszédére a nemzetiségek folytonos ellenmondásai között. Kifejti, hogy a nemzetiségi törekvések végcélja a Gross-Oesterreich megvalósítása.

Ennek bizonyítására különösen román iratokból s Marzesku egykori román képviselő beszédéből idéz. Bécsnek kínálkoznak minden alkalommal. Ezt bebizonyították a romániai kiállításban tanúsított magatartásukkal, hol semmi jel sem mutatta, hogy ők magyar állampolgárok is. Mi egyéb volt Lueger látogatása is, mint tüntetés a magyar nemzeti törekvések ellen.

Hodása Milán: Veszekedjék Leugerrel és diplomáciával!

Nagy Dezső: Nem szóvitára van szükség a nemzetiségekkel, hanem elő kell készülni az eljövendő nagy küzdelemre velük szemben. Szól a romániai dákóromán törekvésekről.

Goldis: Ne azonosítson bennünket Romániával!

Nagy Dezső: Citál a romániai Adverbulból!

Goldis: Ez nálunk egy izraelita lap! (Zajos kiáltások és tapsok a függetlenségi padok-ról.) Most megmondta az igazat! Nálunk Romániában! Elszólta az igazságot! Ellentmondás a nemzetiségeknek!

Nagy Dezső: A nemzetiségek, ha igaztásért elítélik őket, mindig vértanúságról beszélnek. Önök nemzetiségek igaztók, közönséges bűnösök, akiket a törvény szigora sújt. Mi pedig dolgozni fogunk és a magyar nemzet győztesen fog kijutni abból a harczból, melyet önökkel szemben a nemzet egysége érdekében véd. (Helyeslés.)

által magába a tüdőbe. Ehhez képest a jövőben főleg a bél-fertőzés ellen kell majd küzdenünk.

»Milyen eszközökkel?« »Hygienikus rendtartással és oltással. Tudja-e mi az a »vaccin?« Minden bacillus mérget választ ki, azaz »toxin-t.« ami zavart időz elő a szervezetben. Viszont a szervezet olyan anyag kiválasztásával felel, mely képes ellensúlyozni a toxin hatásait s ez az »antitoxin.« melyet vérünk fehér testecskéi választanak ki: Nohát oltani annyit tesz, mint »vaccint« vezetni be a szervezetbe, tehát mérget, az az bizonyos mennyiségű bacillus-kultúrát, melynek azonban előzetesen hő- vagy reagáló szerekkel meggyöngyítettük mérgező hatását.

Ez oltások többszörös ismétlésével a szervezet lassanként hozzászokik, hogy »antitoxint« termeljen, még pedig növekvő mennyiségben, úgy hogy bizonyos idő múlva képes lesz a toxin hatásait ellensúlyozni. E pillanatban a szervezet biztosítva van (immunis lesz) a betegség ellen. Nos tehát M. Roux és én ilyen, a tuberkulózis ellen biztosító oltóanyag létrehozásán fáradozunk. Jelenleg borjúkon és majmokon próbáljuk ki a hatását.

»Meg van-e a kellő eredmény?« »Lassan

a testtel! Az ilyen kísérletek hosszak és kényesek szoktak lenni, ismételni kell több heti időközökben az oltást és azután megint hetekig kell várni az eredményre. Csak annyit mondhatok, hogy jó előjeleink már is vannak. Itt van a bizonyosság!

Az egyéniség kit M. Vallée bemutat, mielőtt injekciót adna neki, egy szeretetreméltó majom, mely Arthur névre hallgat. Szülei, testvérei, összes rokonai mind tüdővészben pusztultak el, mert a phthisis tudvalevőleg valóságos hekatombákat csinál a majom-világban: egyedül Arthur maradt meg. Ez pedig azért, mert M. Vallée hetek óta antituberkulotikus oltásokat gyakorol rajta. Étvágya most már rettenetes, ereje csudálatosan megnövekedett, de persze pajkossága is. Az oltások alkalmával kalickába kell zárni s kihuzva belőle egyik hátulsó kezét, oltják be.

Calmette és Guérin kísérletei megegyeznek Vallée-val abban, hogy tanuskodnak a phthisisnek belből származása mellett s hogy ellene oltással kell küzdeni: Lille-be, mentünk tehát, hol Calmette a »l'Institut Pasteur« igazgatója, hogy magától a kísérletező tudóstól nyerjünk felvilágosítást.

Kedves Mester, ön szintén előharcosa az

új elméletnek, mely szerint a tuberkulózist nem belélegzük, hanem esszük?

»Kétségtől. Néztem szerint a bacillusok, melyeket belélegzünk, nem jutnak a gége felé, egy ösztönszerű görcs állandóan visszaveti a porneket, melyek összegyűlnek a légcsőutak bejáratánál. Ellenben nemcsak az étkezés, de folytonos nyálképződésünk és a nyál lenyelése is levezeti a szájunkba került bacillusokat a bázisba, gyomorba és belekbe, honnan a szokott uton a tüdőbe kerülnek.

— Tanár ur mit következtet ebből?

— Ebből azt vonom le, hogy sokkal inkább, mint valaha kell ellenőrizni a beleinket kerülőnk kell a nyers táplálékokat, s forrált tejet kell innunk. Sokkal inkább mint valaha kell küzdenünk a bacillusok szétszóródása ellen, melyek mindamellett, hogy tekervényes utakat tesznek, végre mégis csak tüdőnkbe támadják meg. Épen ezért harcolni kell a por ellen (halljátok automobilisták!) a száraz seprés, a legyek, tisztátalan istállók, kétes tejgazdaságok, piszkos kunyhók, zugok, végre és mindent a végzetes köpetek ellen.

* Csak azok kellenének még, de a Schlauch-tér, Káptalansor, Szaharjából!

Üzlet áthelyezés és megnyitás!

Tisztelettel hozom nagyrabecsült vevőim és az uri közönség szíves tudomására, hogy jó hírnévnek örvendő **szabó üzletemet** angol mintára berendezve az Orsolya-szüzek újonnan épült **Fő-utcai palotájába** helyeztem át. Üzletem áthelyezésével az uri közönség kényelmére kívánok szolgálni, amennyiben eredeti **angol szabás rendszerem**, jó ízlésem és elismert szaktudásom által az uri közönség részéről oly nagy mérvű támogatásban részesültem, hogy üzletem kibővítése mulhatatlanul szükségessé vált. Amidőn ezt az uri közönség b. tudomására hozom, bátorkodom b. figyelmébe ajánlani, hogy **valódi angol és skót** szövet különlegességekből a legnagyobb raktárt tartok.

A n. é. közönség szíves pártfogását továbbra is kérve vagyok, Tisztelettel

Ifj. Erdős Albert uriszabó, Nagyvárad.

Szünet után.

Moskovics Iván az alkotmánybiztosítékokról szól. A politikai és jogi felelősség törvénybe iktatását kívánja.

Kovácsy Albert sürgősebbnek tartja a magyarság terjesztését.

Andrássy beszéde.

Andrássy reméli, hogy az első olyan javaslatot, mely az alkotmány megerősítésére szolgál, már a napokban be fogja terjeszteni. Ez a közigazgatási bíróság hatáskörének kiterjesztéséről a törvényhatóságok jogainak bírói védelméről intézkedik.

A nemzetiségi kérdéstről szólva vakmerőségnek tartja azt, hogy a nemzetiségeket erőszakkal meg akarják magyarosítani. Ha ez igaz volna, akkor a nemzetiségi képviselők nem beszélhetnének itt ezen a helyen ilyen hetykén (Taps).

Ha elődeink erőszakkal magyarosítottak volna, ma nem volnának ilyen erősek a nemzetiségek. Minden kíváló ember nemes lehetett s a nemestől sohasem kérdezte senki, hogy milyen nyelven beszél, egyenlő jogokat élvezett a magyar faj nemeseivel. Ezt most azzal hálálják meg, hogy ország-világ előtt vádolnak bennünket, hogy meg akarjuk őket fosztani a nemzetiségi jellegüktől, nyelvüktől. Az erőszakos magyarosítást lehetetlenségnek tartja. Milliákat a nyelvüktől megfosztani nem lehet. A mi hatalmi viszonyaink sem engedik ezt. Megköveteli a közigazgatási tisztviselőktől, hogy ne nézzék, hogy ki milyen nyelvű, hanem csak azt, hogy ki a hű állampolgár. Megkivánná azt is, hogy a tisztviselők értsék a nép nyelvét. (Helyeslés.) De nagy különbséget ismer a hű és békés állampolgárok és izgatók között s ez utóbbiakkal szemben az államnak a legnagyobb energiát kell tanusítani, mert ezek a nemzetgyilkosai. Ő nemcsak azért nem ismeri el a nemzetiségi pártot, mert programja nincs, hanem mert tudja, hogy politikai céljaik s magyar állameszmébe ütköznek. Nem vádolja őket,

hogy kifelé gravitálnak, mert erre bizonyítékai nincsenek, de míg a magyar pártoknak végcélja az állam előnye és haszna, addig a nemzetiségi pártok mindig csak a maguk nemzetiségeinek előnyeit keresik. A mi nem érinti közvetlenül őket és a nemzetiségeiket, az iránt érzékkel nem bírnak.

Mikor az országgyűlést erőszakkal föl-oszlatták, a nemzetiségi pártok egy nyilatkozatukban kijelentették, hogy őket ez a dolog nem érinti, nem avatkoznak bele, mert senki sem ígérte meg a nemzetiségek jogainak elismerését; más szóval: mert senki se ígért nekik borraalót. (Taps.)

A nemzetiségi programot legjobban fejti ki *Popovics*, aki élénk összeköttetésben van a nemzetiségekkel. Könyvének címe: Nagy Ausztria s az ideálja az, hogy a magyar állam eltörlésével itt egy magyar-osztrák Svájcot kell teremteni. Hogy egy ilyen magyar és osztrák konföderációnak szövetsége itt Európa közepén megállhatna, azt senki sem állíthatja. A nemzetiségi politika úgy, amint az idén márciusban egy nyilatkozatban kifejtett, rendkívül közel áll *Popovics* eszméihez, mert a magyar állam önállóságának megszüntetésével a monarchia garanciája alá akarják helyezni a magyarországi nemzetiségek jogait. Amit Polit kifejtett, hogy a megyéket nemzetiségek szerint kell kikerekíteni s a legnagyobb autonómiával fölruházni, csak úgy lehet, ha a magyar nemzetet előbb legyűrjük. Ez ábránd, a melynek kárát legelőször a nemzetiségek tapasztalják. Amit itt a nemzetiségi képviselők művelnek, az *bűn* nemcsak az állam ellen, de a saját nemzetiségük ellen is és ezzel csak azt érik el, hogy bizalmatlanságot keltenek a nemzetiségek iránt s a magyar társadalomban sovíniszta áramlatot keltenek.

A nemzetiségi képviselők az okai annak is, hogy a nemzetiségi törvényt nemsokára el kell törölni, mert a nemzetiségi törvény alapelvét tagadják, de a törvény részleteinek meg-

valósítását követelik. De ártanak az országon kívül lakó fajrokonainknak is. Románia és Szerbia sokat köszönhet nekünk s a barátságunkra van utalva. De nincs-e veszedelemben a káráságos viszony, ha azok, akik arra volnának hivatva, hogy közöttünk a kapcsolatot fenntartsák, azt politikájukkal s a külföldön ellenünk folytatott izgatásokkal folyton veszélyeztetik? Az én nemzetiségi politikám röviden összefoglalva a következő: szeretni, igazságosnak lenni a nemzetiségek tömegével szemben s kérelmetlen szigorral üldözni az izgatókat. (Zajos éljenzés és taps.)

A Ház a belügyi költségvetést általános-ságban elfogadja. Vajda határozati javaslatát elveti.

A színészet ügye.

Somogyi Aladár határozati javaslatot nyújt be a színészeti ügyeknek a vallás- és közoktatásiügyi miniszteriumba való áthelyezéséről.

Andrássy nagy örömmel elfogadja a határozati javaslatot. (Nagy derűlttség.)

Felkiáltások: De mit szól ehhez *Apponyi*? (Nagy derűlttség.)

A Ház a tételt és határozati javaslatot elfogadta.

Elnök az ülést két órakor bezárta. Holnap folytatják a külügyi költségvetés tárgyalását.

A várad-olaszi-i plébános beiktatása.

Vasárnap lélekemelő mozzanatok közben ment végbe *Imrik* Sándor Zoltán beiktatás a várad-olaszi plébánosi állásába.

A tágas új templomban az első padsorokban a meghívott vendégek, *Glacz* Antal főispán, *Rimler* Károly polgármester s a hivatalok fejei foglaltak helyet.

A *Veni Sancte* után dr. *Vucskics* Gyula tartott beszédet részben az új plébánoshoz, részben a hívekhez. Méltatta az ünnepélyes alkalmat; megemlékezett b. e. *Dencs* Jánosról, ki a templom ujjá építése körül buzgólkodott; szólt a plébános magasztos hivatásáról az egyházi és társadalmi téren és a hívek köte-

»De hát» vetjük ellen »a tanár ur állatokon tett kísérleteket. A nyert eredmények vonatkoznak-e vajjon az emberre is?»

— Tudja meg uram, hogy a kutatók mind erősebben hisznek a »tuberkulózis egységében«, azaz azonosságában annak a bacillusnak, amely az embert és annak amely az állatot, például az ökröt tüdővészessé teszi.

100 gyermek közül 34 kapja a tuberkulózist tehén tej révén! Ismeretes dolog ön előtt hogy évente 80,000 1 és 3 év között levő gyermek pusztul el Franciaországban. Tehát legalább 26,000 áldozata van a tüdővésznek. Ez a ragályozás, a betegségnek állatról emberre áttérjedése, ezek a tények és egyebek jogosítanak fel minket arra, hogy az emberekre vigyük át az állatokon szerzett tapasztalatainkat.

»Hogy jutott tanár ur arra a gondolatra, hogy oltóanyagot keressen a tüdővész ellen?»

Megtígyeltük, mi történik olyan egyénekkel, kiknek szervezete jobban tud védekezni a fertőzés ellen, s felülkerekedik a bacillusokon. Ezek a begyógyult sérülések mentessé teszik az illetőt a jövő fertőzéssel szemben: mintegy be van oltva azzal az első sérüléssel. A probléma megoldása tehát abban rejlik, hogy mindenkit beoltsunk ilyen védőoltással.

»És megtalálták azt az oltóanyagot?»

Az állatokat részint meggyöngített, részint úgynevezett 70 hővel »megölt« bacillusokkal oltjuk be. Ezen a réven szép eredményeket értünk el.

Dr. *Calmette* szép és mosolygó merészsége a leghitlenebbeket is meggyőzhette.

M. Arhoing, a lyon-i állatorvosi iskola igazgatója a maga részéről kifejti a tuberkulózis egységének elméletét, melynek ő a fővédelmezője. E tudós szerint nincs többféle természetű bacillus, hanem igenis van többféle védőfaja ugyanazon bacillusnak, mely a szerint, aminő szervezetet lep meg, különféleképpen fejlődik ki többé vagy kevésbé mérges, súlyosabb, vagy csekélyebb sérüléseket okoz. O is oltástól várja a szabadulást.

Majd Dr. *Odinhez* kerülünk ki, *champrosay-i* laboratóriumában tanulmányoz tengeri malacokon és házi nyulakon egy antituberkulotikus oltóanyagot. A következőképpen magyarázta meg eredetét:

— Talán tudja hogy a tuberkulózist gyakran megelőzi egy hozzá hasonló betegség, melyet »pseudo-tuberkulózis«-nak, vagy »aspergillosis«-nak neveznek. Ezt a betegséget egy gomba, az aspergillus fumigatus idézi elő, melynek magvai gyakran előfordulnak a kölesmaggon. A galambtömők gyakran szenvednek ebben a betegségben, mely igen gyakran előtárja az igazi phthisisnek.

— Tanár ur talán megtalálta az oltóanyagát a tuberkulózis ez előfutárának?

»Különös nehézséggel találkoztam. Az aspergillus magvai vagy »spórái«, ellentétben a Koch-féle bacillusokkal nem választanak ki toxint. A gombát tehát előbb erjedésbe kell hoznom, hogy toxint válasszon ki, s így oltó anyaggá válhasson. Ehhez a még kísérlet alatt álló oltóanyaghoz nagy reményeket fűzök. De persze a remény csak remény, ha nagy is!»

Eddigi látogatásainknál csak oltóanyag-ról volt szó. Az oltóanyag óvszer nem orvosság; tehát nem is nyújt reményt a már tüdővészbe esettek gyógyulásához. Hogy segítsünk tehát ezeken? Ezeken csak valami szérum segíthet, mert a szérum: orvosság. A szérum vagy vérsavó nem egyéb, mint valamely betegségnek ellent álló vagy oltásokkal ilyenén tett állat vérének nem rostos alkatesze.

Ez a szérum, ha a baj iránt érzékbeny egyén bőre alá fecskendezünk ellenállóvá teszi az illetőt, azaz mentessé, immunissá csaknem közvetlenül és hosszú időre. A serotherapie vagy szérum gyógykezelés csudákat tett már a diffterisz tiszte, pestisse tetanos-szal, s a mérgekkel szemben, miért ne lehetne szérum a phthisis vagy hektika ellen? Igaz, hogy sok szérum megcsalta már a tudományt; de ez nem ok arra, hogy kétségbeessünk, s ne kutassunk tovább.

Dr. *Lannelongue*-ot kerestük fel, kinek kísérletei egy tagadhatatlan hatású szérum föl-fedezésére vezettek.

— Igaz-e, hogy tanár ur antituberkulotikus szérumot fedezett fel?

— Legalább is eljutottunk *M. Achard* és *Galliard* meg én egy szérum készítéséhez, mely némi próbákat is kiállott. Számárból és lóbol került anyagból készítettük ezt az antituberkulotikus szérumot, s a számárból került szérummal jelentékeny eredményekhez jutottunk.

Nem lenne kegyes példát hozni föl reá?

lességeiről. Majd bemutatta az új plébánost, aki különben nem ismeretlen Nagyváradon, mivel itt nőtt fel, iskoláit itt végezte s hosszabb ideig a várad-olaszi plébánián mint káplán működött. A plébánosi hatalom jelétül átadta a templom kulcsait, az evangéliumot és a szertartásos könyvet. Vázolta a kötelemeket, amelyek a lelkipásztori teendőkhöz járnak.

Majd kivette az új plébánostól a hivatalos plébánosi esküt. Végül kérte a híveket, hogy az ünnepeltet nehéz feladatának teljesítésében támogassák.

Ezután Imrik Sándor Zoltán plébános lépett a szószékre s hatalmas szent beszédet mondott, amelyben reá mutatott az újabban lábra-kapott téveszmék veszedelmes voltára, a vallástalanságra, a szilárd hit hiányára. Igérte, hogy teljes működése alatt híveinek jólété, boldogulása fogja vezérelni s akként igyekszik magasztos hivatását betölteni, hogy igazi lelki-tyja legyen híveinek. A nagyszabású szent beszéd nagyhatással volt a hallgatóságra.

A szent beszéd befejeztével az új plébános segédlettel ünnepélyes szent misét tartott.

A tisztelgés.

A templomban végbement ünnepélyes beiktatás és szentmise után a kath. kör választmánya és tagjai nagyszámmal gyűltek össze a várad-olaszi plébánia lakban, hogy az új plébánost üdvözljék.

Dus László világi elnök üdvözlötte a szeretet közvetlen melegével. Kérte, hogy a kört részesítse jóindulatu pártfogásában.

Imrik Sándor Zoltán bensőségteljesen válaszolt. Elválasztja az embert a paptól s a személytől az üdvözlést áthárítja a lelkipásztorra. Hiszi, hogy közte, és a kör tagjai között meglesz az összekötő kapocs: a Krisztusi szeretet. Melegen köszöni szíves megjelenésüket.

Szívélyes búcsu után a tisztelgők eltávoztak.

A diszebed.

Déli 1 órakor az ünnepelt ebédet adott a plébánián, amelyen a város előkelőségei vettek részt.

Ott voltak:

Beleznay Antal, Braun m. kir. honvédeztárs, Bárdos Ödön, dr. Bozóky Alajos, Besser Hugó,

— Örömet. Miután tudóvészessé tettünk bizonyos számú tengeri malacot, két csoportra osztottuk azokat: az egyik csoportot, hogy tanul szolgáljanak, sorsukra hagytuk; a másik részt számár és lóból került szerummal kezeltük. 371 nap múlva a tanuk közül 90, 96 100-ból elpusztult, a szerummal kezelt csoportban pedig 60 elpusztult 100-ból a ló, 40 szintén 100-ból a számárszerummal gyógykezelt állatok között. A megmaradt állatokat levágtuk s úgy találtuk, hogy igen csekély sérülésük volt s az is teljesen lokalizálva. Nem bizonyítja-e ez azt, hogy a számárszerumnak gyógyhatása van? És ha a tengeri malac, (amely csaknem úgy reagál, mint az ember) meggyógyul tőle, nem várhatjuk-e a szerumtól az ember gyógyulását, s nem próbálhatjuk-e meg majd az emberekben is módszerünk alkalmazását?

Szérum vagy oltószer, melyik hozzá meg nekünk az óhajtott orvosságot a tudóvész ellen? E pillanatban kétségkívül korai dolog lenne kategorikus választ adni. De az is nyilvánvaló, hogy az utóbbi időben fontos felfedezések történtek, melyek komoly reményekre adnak kilátást. Tudásaink erősítése siettetni fogja azt a türelmetlenül várt időpontot, mikor az ember legyőzi a tudóvészt, ahogy legyőzött annyi más betegséget, amelyeknek neve is irtózatot keltett egykoron, de amelyekből ma már senki sem ijed meg.

Csatáry József, Csicsay Alajos, Csák Máté, Dus László, Erőss Rezső, Fetszer Antal püspök, Frankó Endre, dr. Fráter Imre, Géczy Lajos, Géczy Géza, Genez János, Glac Antal főispán, Gula Márton, Heilinger József, dr. Hoványi Gyula, Hlatky Endre, Halász Gyula, dr. Imrik Péter, Imrik László, dr. Imrik Gusztáv, Kovásznay Akos (Nagy-Léta), Kozári Gyula, Karger Sándor, dr. Krüger Aladár, dr. Karácsonyi János kanonok, Komlóssy József, Kelemen Kálmán, Kugler Albert, dr. Knecht János, Lehocky József, Materny Imre, Mellau István, Mogyoróssy Ferenc (Debrecen), dr. Molnár Imre, dr. Miskolczy Ferenc alispán, dr. Némethy Gyula, Novotny S. Alfonz, Papp Miklós, Pekanovits Imre, dr. Pataky Arnold, Piacsek Sándor (Mike-Pécs), Rimler Károly polgármester, Stauber József, Schöpfel Agoston, Serly Viktor, Stark Gyula, dr. Schweiger Ede, dr. Stokker József, dr. Staniszlavszky Adolf kir. főügyész, Székely Sándor, Szártory Endre, Szabó István, Szabó Ferenc, Széles Lajos, Tóth Márton, Varró Domokos, Vasady Lajos, Várady Sándor (Nagy-Léta), Vidosits Gyula, dr. Vucskics Gyula esperes, dr. Vimmer Julián.

A felköszöntök sorát Imrik Sándor Zoltán nyitotta meg. Az apa nem szorult a fiu elismerésére, de a fiu megköszönheti az apa jótétét. Dr. Szmrecsányi Pál megyéspüspök kegyes jószágát itt a város jelesei előtt köszöni meg. Buzgón tohászódik, hogy a pásztorok-pásztora jóegészséggel, hosszú élettel és boldogsággal áldja meg.

Glatz Antal főispán nem tartozik a kath. egyházhoz, azért ő is gratulál, hogy ez a nagyjelentőségű plébánia ily jeles lelkipásztort nyert, akinek rokonságát ismeri. Áldást kíván rá, hogy akik nem az ő egyházához tartoznak, irigyljék.

Dr. Vucskics Gyula a központi esperesi kerület nevében köszönti Várad-Olaszi új plébánosát s örömet fejezte ki, hogy benne amint hívei igazi jó lelkipásztort, úgy a kerületi tagok igazi jó testvért nyertek. Működéséhez kitartást és sikert kíván.

Csák Máté ev. ref. lelkész a különböző keresztény lelkészek közötti szeretetről szól. Van sok közös kötelességük, közös ellenségük. Kéri, hogy a különböző keresztény lelkészek szeressék egymást Krisztus nevében.

Dr. Hoványi Gyula a vallás szükségét hangoztatja s remek szavakban az új plébánost élteti.

Dr. Stokker József az egyházat a legdemokratábbnak tartja, ahol nincs születés után rang s a legszegényebb származású is felemelkedhetik a legmagasabb polcra, ha igazán hivatott. Fetszer Antal felszentelt püspökre ürti poharát.

Fetszer Antal segédpüspök általános figyelem között szólott. 28. éve ösméri az új plébánost s elmondhatja róla, hogy életében nincs semmi szenny. Elteti.

Dus László rövid keresetlen szavakban a kerület esperesét éltette, ki a beigtatást végezte.

Rimler Károly mint a város legújabb polgárát üdvözlö az új plébánost. Majd rátér a mai viszonyokra, mikor az erkölcs ingadozik, mert elválasztják a vallástól. Pedig arra nagy szükség van, mert csak így lesznek becsületes polgárok.

Imrik Sándor Zoltán Megköszöni: azt a meleg zzeretetet, amely mindenünne felé árad. Bizik abban, hogy Isten segítségével kiküzdheti azt a tiszteletet, amelyet most előjezte neki.

Dr. Imrik Péter tréfásan szól s talpraesett beszédben a jelenlevő társaságot élteti.

Az előkelő társaság kedélyes hangulatban késő délutánig volt együtt.

Tisztelettel felkérjük vidéki előfizetőinket, hogy úgy hátralékban levő, valamint a jelen negyedre szóló előfizetéseiket a legelőbb beküldjék szíveskedjének, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Az első szabad gondolat.

Az első »szabad gondolat« tegnap este 6 órától 7 óra 10 percig nyult ki a városháza disztermében. Hosszu volt, de legalább nem nagyon csigázta fel az érdeklődést s bár a Pallas Lexikon címszavainak nagy része benne volt, a szabad gondolatról mentül kevesebb szó esett.

Mielőtt megemlékeznénk az előadásról, le kell szögeznünk azt a körülményt, hogy Nagyvárad város közgyűlési terme immár nem pusztán közgyűlési célokra szolgál. Mert ha Agostonék megkapták, akkor legközelebb joggal kérheti a kath. kör, a Szigligeti-társaság, a jogász ifjúság, a polgári leányiskola, a leányegylet az iparos ifjak, meg a szociálista szakegyletek is.

A közönség ezuttal leginkább izraelita polgártársaink sorából telt ki, a kik a padokat foglalták el. A többiek, néhány kíváncsi, kissé idegenül érezve magukat, a háttérben húzódtak meg. A tanácsosok helyein Mártonffy Marcell, Virág Béla, Baróthy Pál, dr. Gyémánt Jenő, Sarkadi Lajos, Váradi Ödön, Kurländer Ede stb. ültek.

Rövid megnyitót a kir. kath. jogakadémia rendes tanára, Agoston Péter mondott. Kifejtette, hogy ez előadások célja: lerombolni a szép álmokat, szép illúziókat, mert a legrutabb igazság is többet ér, mint a legszebb illúzió. (Ezt Tisza István után mondta, szabadon a »mérgező illúziók« kaptájára.) De mert illúziókra mégis szüksége van az embernek, tehát fognak a szép művészetekről is beszélni.

Szólt és átadta Huzella Gyulának a szót, aki azt megragadta és el sem bocsátotta öt negyed órán keresztül.

Az első negyedóra a teleológiáé volt. Az agy épp úgy végez funkciókat, mint a szív, a máj, a vese, de a legalkalmazkodóbb szerv. Az embernek lelke nincs.

A második negyedóra a hangyákkal kezdődött s azzal végződött, hogy az összes szerves lényeknek van épp olyan lelkük, mint az embernek. Az egész világ fölött a predesztináció uralkodik, épp azért ne kutassuk a kezdetet és a véget, éljünk szépen a jelennek.

A harmadik negyedóra a rovarokból indult ki, amelyek a virágok porzait elhordják s a megtermékenyítést eszközlik. Nem véletlen az, de kötelesség, predesztináció. Mi emberek azért nem vagyunk rá képesek, mert az embereknek soha sem engedtetett meg ilyen tanok hirdetése (?)

Aztán sorra került az indiai kasztok felsorolása, egy idézet Manu törvényéből s arra jutott a szerző, hogy az indiai braminok példáját követjük mi is, mert a papok veszik körül az uralkodókat s így biztosítanak maguknak minden előnyt.

Hét órai harangszóra végre sor került a szabad gondolatra is. Szerinte a gondolkodás le van foglalva az uralkodó osztályok érdekei számára. Fel kell szabadítani a tradíciók alól s természettudományi alapra fektetni. Példaként od állítja a fra-ák eljárását a kongregációs iskolákkal szemben. Az ilyen irányú szabad gondolat fogja az embert közel hozni Teremtőjéhez.

Minden kritika helyett közöltünk a terjedős előadásnak — melyet pedig mint legjobbat, parádés megnyitót szántak — a kivonattát. Csak annyit jegyzünk meg, hogy szép szabad gondolat az, amely francia példa szerint azt találja ideáljának, hogy szabad úgy gondolkodni, ahogy én diktálok a páholyok sötétjéből.

A közönség nem lelkesedett az előadásért sietve távozott ki, a ködös utcára. Odakint még sincs akkora köd, mint a »szabad« gondolkodóknál.

x A SZENT-LÁSZLÓ nyomdában legújabb divatu és legcsinosabb névjegyek, valamint a legszebb bál és esküvői meghívók, ugyisint mindenféle nyomtatványok jutányos árban készíttetnek a legszebb kivitelben.

UJDONSÁGOK.

A Berger cég bukása ügyéhez.

Berger Ignác és fia, bihariószegi cég bukásával kapcsolatban két helyről is küldtek be helyreigazítást, illetőleg értesítést. A helyreigazítást a »Központi Takarékpénztár közli a »Nagyvárad Friss Ujsággal szemben, mely szerint

a »Nagyvárad Friss Ujság» azon híre miszerint a Központi Takarékpénztár a fizetésképtelen Berger cégnél 80.000 koronával van érdekelve, teljesen valótlan.

A Központi Takarékpénztár ismerte még »jó» korában is a Berger cég rosszását és a mi jelentéktelen összeggel összeköttetésben volt a céggel azt nem a cég aláírására, hanem a váltón szereplő más és valódi aláírásokra nyújtotta.

A második közleményt dr Rosenthal Mór ügyvéd küldte be, melyet közlünk az alábbiakban:

A b. diószegi Berger Ignác és fia fizetésképtelen cég érdekében, az adós cég, az érdekelt hitelezőkkel együtt, egyezkedési eljárást tett folyamatba. A f. évi november 24-én tartott csődtárgyalást függőben hagyták. A hitelezőket f. évi december hó 1-ső napjára hívták össze Nagyváradra.

* **Uj szentszéki ülnökök.** Dr Szendrői Pál megyéspüspök, Makucz Ernő hit-tanárt, a helybeli Orsolya kolostor lelkészét és dr Lindenberger Jánost, Gyula város új plébánosát a nagyvárad i. sz. püspöki szentszék ülnökeivé nevezte ki. Az új ülnökök a szentszék legközelebbi ülésén teszik le az esküt.

* **Választmányi ülés.** A nagyvárad i. függetlenségi és 48-as párt választmányának újvárosi tagjait felkérem, hogy holnap, kedden f. hó 27-én délután 6 órakor a 48-as népkör helyiségében teljes számban megjelenni sziveskedjenek. Napirend: városatyajelölés. Nagyvárad, 1906. nov. 26. Dr Halász Lajos az újvárosi kerület elnöke.

* **Zászlószentelés Debrecenben.** A debreceni róm. kath. főgymnázium ifjúsága tavasszal zászlószentelési ünnepélyt tart. A rendező bizottság dr Jászay Rezső elnöke alatt, elhatározta, hogy az ünnepélyt két napra osztja be. Az első napon ünnepélyesen fogadják a zászlóanyát, gróf Hardeggné szül. gróf Erdődy Ilonát. Este a zászlóanya tiszteletére nagy lámpionos felvonulást és magnézium fáklyák mellett szerenádot tartanak. Utána ismerkedő estély lesz. Másnap tartják meg a zászlószentelést, amely nagy egyházi ünnepségek közt fog lefolyni. Az egyházi szertartást a zászlószegbeverési ünnepély követi a főgymnázium udvarán, délben pedig nagy diszebed lesz a Bika disztermében, melyen a hölgyek, közel százan egytől-egyik mind női diszmagyarban lesznek jelen. Az ifjúsági zászló selymét most himezik a debreceni Svetits zárda növendékei s az apácák vezetésével készülő zászló meglepően szép lesz. Az ünnepély méltán kelt nagy érdeklődést Debrecen városa nemeskü közönségénél.

* **A tamásdai fellebbezés.** Annak idején bővebben ismertettük Tamásda község fellebbezését melyben a vármegye elutasító határozatát felelbezi meg. Az alkohol romboló hatásainak megfékezése érdekében hozott határozatot illetőleg a fellebbezést, az alispán a nagyszalontai főszolgabírónak adta ki, hogy a megfelelő előiratokkal szerelje fel és küldje be hozzá. A főszolgabíró most terjesztette be az iratokat, melyek a közigazgatási bírósághoz lesznek felterjesztve.

* **A jegyzők mozgalmá.** Temes megyei körjegyzők, jegyzők és segéd jegyzők határozatot hoztak, melyben kimondják, hogy nyugdíjszabályzatukat oly módon fogják reformálni hogy az idegen vármegyei jegyzők szolgálati idejét is beszámítják a nyugdíj jogosultságba, ha ezt az illető vármegye kölcsönösen szintén megteszi. Ez az intézkedés minden esetre igen üdvös a jegyzőkre és bizonyára még a vármegyék is követni fogják Temesmegyét.

* **Jogászok Mensa matinéja.** Erkölcileg is, anyagilag is nagyon szép sikere volt a jogakadémia ifjúsága matinéjának, melyet vasárnap rendeztek a Kereskedelmi Csarnok disztermében a létesítendő Mensa Academica alapja javára. A Csarnok disztermét zsufolásig megtöltötte városunk előkelő közönsége. A matinét Brányi Bözsike vezette be, aki közvetlen, megkapó lelkesedéssel szavaltta el Pelle János alkalmi prólogját. A hallgatóság lelkesen tapsolt neki szép szavataért, az ifjúság pedig egy gyönyörű csokorral lepte meg szerepléseért. Utána az Orsolya-zárda tanítónőképző intézetének ének- és zenekara adta elő Erkel Ferenc »Imáját a hazáért« és a Rákóczi indulót Kürti István zenetanár vezetése alatt precíz betanulással. Mezey Zsigmond ügyes hegedűjátékát, melyet zongorán Várszeghy Lajos kísért: Dallos Ferenc szavaltata követte. Nagy gyönyörűséget szerzett a hallgatóságnak Huber Irénke éneke, melyet ezüstcsengésű hangján Kurczmann János zongorakísérete mellett adott elő. A műsorból Kürti István zenetanár művészi gondolkajátéka vált ki. Nagy derűtséget keltett végül a Katona Sándor előadta zenebohóság: Mükedvelők Fugyivásárhelyen. A matinét Tunyoghy Lajos ifjúsági elnök talpraesett beszéde zárta be.

* **A jegyzői nyugdíj alap.** A jegyzői nyugdíj alap felülvizsgálására kijelölt küldöttség tegnap terjesztette be jelentését a vizsgálatról és ezzel egyidejűleg a jövő évi költségvetést is beterjesztették. A jelentés szerint a jegyzői nyugdíjalap 43092 korona és 23 fillér, melyből levonandó a még felnem vett nyugdíj 16449 korona és 50 fillér marad 26642 korona 73 fillér. Mindössze 8 jegyző és 3 jegyző özvegye élvez jelenleg nyugdíjat. Ezek nyugdíja 8592 korona mely azonban az új szabályrendelet szerint 14464 koronára fog emelkedni. Ennyi lesz tehát a jövő évi kiadás a nyugdíjalapból.

* **Telefon Gáborjában.** Gáborján községe már régebben járult kérelemmel az alispánhoz, hogy a község részére telefon összeköttetést létesítesen a vármegye. Ez az ügy a tegnapi napig a posta igazgatóságnál volt, honnan az igazgató most terjesztette vissza az alispánhoz oly értesítéssel, hogy ez az ügy most már tárgyalanná válik, mert a jövő hó elsején Gáborján községe postaügynökséget fog kapni és akkor a telefon is be lesz vezetve.

* **A kamarai tagok választása.** A kereskedelmi és iparkamara beltágjainak választása alkalmából Huszár Adolf és Weisz Mór kereskedők óvást adtak be, amelyben azt állítják, hogy a kereskedő beltágok választásánál vesztegetések voltak. Az óvás ügyében a keresk. miniszter jelentést kért Nagyvárad városától. Mivel még most sem ment fel ez a jelentés, most megsürgeti a miniszter.

* **Eltiltott román tankönyv.** A vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszter az Istoria Bisericeasca III. Carte de Religione pentru scoalele medii. Editia IV. Caransebes. 1903. Editia si Tipariul Tipografici si librariet diecesane. Pretul 1 cor. című tankönyvet, mivel súlyos tárgyi hibákat, közjogi botlásokat s az országos törvényekkel szemben tiszteletlenséget tartalmaz, a hazai tanintézetekben való használatától eltiltotta.

* **Közigazgatási bejárás.** Az őszi váradvelencei összekötő h. é. vasut a körösmenti fatelephez tervezett szárnyvonálnak, és kavicsvágánynak, továbbá a nagyvárad városi vasut által egyfelől a tentnevezett h. é. vasut Vitéz-utcai vonalával, másfelől saját vonalait közt a Gilányi-utcában tervezett vágányösszeköttetések közigazgatási bejárását a m. kir. vasuti és hajózási főfelügyelőség folyó évi november hó 21-ik napján 10129 szám alatt kelt leiratával elrendelte. A közigazgatási bejárás megkezdésének határ idejéül 1906 évi november hó 28-ik napjának d. e. 11 óráját tűzte ki, az összejövétel helyéül pedig Nagyvárad t. h. j. f. város székházának tanácstermét jelölte meg. Miről érdekelteket azzal értesitem, hogy ezen bejárásan esetleg fenforgó észrevételeiket előterjeszthetik. Nagyvárad 1906 évi november hó 24-ikén. Rimler Károly polgármester.

* **Házasság.** Kuttner Béla fiatal nagyvárad i könyvkereskedő eljegyezte Wallerstein Szeiuska kisasszonyt, Várady Ignác nagyvárad i állomástfőnök szeretetreméltó és előkelő műveltségű hugát Élesden. — Fehér Gyula, a Szigligeti színház nagytehetségű művésze tegnap esküdött örök hűséget Lengyel Klárikának, a színház bájos kardalosnőjének az anyakönyvvezető előtt. A házasság tanui voltak ifj. Guttmann József építész és Bartos Gábor föld-birtokos.

* **Sorozás Nagyváradon.** Tegnap tartották meg Nagyváradon a helyi illetőségi hadkötelesek sorozását. A sorozás elég jó eredménnyel záródott. A sorozást ma, holnap és a következő napokon fogják folytatni.

Dénes Béla

china-ezüst gyári rak-tára Nagyvárad, Bémer-tér.

Iparművészeti ujdonságok, bronz és china-ezüst dísz tárgyak, használati cikkek. Evőeszközök a legtartósabb ezüstözéssel. Vendéglő, kávéház és szállodai berendezések. Cirzus ezüstfém tisztító.

IRODALOM.

A várad i gazdaggyűlés tárgyalásai.

A szeptember 18 és 19-én Nagyváradon tartott országos gazdaggyűlés tárgyalásai most jelentek meg a fenti címen külön füzetben.

Amilyen tanulságosak voltak az ott elhangzott beszédek, tanulmányok és talpraesett hozzászólások, épp oly tanulságos ez a tartalmas füzet, mely a jelentőségében kiemelkedő országos gazdakongresszusnak lefolyását a maga egész terjedelmében ismerteti.

Ilyen alapos szakelőadásokat érdemes ismételt tanulmányozni s azért helyesen tette a kongresszus rendező bizottsága, hogy önálló füzetben kiadta azokat.

Mailáth József gróf nagyszabású előadása a gazdatársadalom szociális feladatairól, mely a Tiszántul közlése nyomán járta be a magyar sajtót, már is sok helyen éreztette hatását. Egyik gondolatának maga Prohászka lett a hirdetője. A többi beszédek is Echerolles Sándoré, Errőss Rezsőé, Rubinek Gyuláé, Keller Gyuláé stb., mind alkalmasak arra, hogy az ember ismereteit gyarapítsa; a bennük foglalt eszmék pedig ugyancsak érdemesek a terjesztésre.

A tartalmas füzet ára 2 korona.

EGYESÜLETEK.

Magántisztviselők gyűlése. A nagyvárad magántisztviselők egyesülete ma este 9 órakor vita-ülést tart. Tárgy: Az alapszabályok módosítása. Előadó: Weisz Lajos.

MULATSÁG.

A katolikus legényegylet kolonbálja. Vasárnap este volt a katolikus legényegylet vizsga és kolonbálja, mely alkalommal az egylet helyiségei zsufolásig megteltek vendégekkel. A szép sikerű mulatságról helyszűke miatt csak holnap számolunk be részletesen.

Táncestély Velencén. A váralja-velencei katolikus kör szépen ikerült estélyt rendezett vasárnap este a Röhlch vendéglő nagytérképében. A tánc vigalmat megelőzőleg frappáns hangverseny volt, amelynek keretében Vatkó Mariska, Bodnár János, Várady István, Siliga Ferenc, Eisele Sándor, Halmos András, Turbucs Márton, Várszeghy Lajos és a velencei műkedvelők zenekara, közreműködésükkel biztosították az est sikerét. A zsufolásig megtelt terem közönsége sokat tapsolt a szereplőknek. A táncvigalom amelynek jelentékeny anyagi sikere is van a hajnali órákban ért véget. A rendezőseget teljes elismerés illeti buzgalmaért s a siker mindenesetre sarkalni fogja a váralja-velenceieket a tömörülésre.

SZINHÁZ.

A hét műsora.

Kedd: Szobalány.
Szerda: Szép Ilonka.
Csütörtök: Szép Ilonka.
Péntek: Szép Ilonka.
Szombat: Pesti nők.
Vasárnap: Szép Ilonka.

ZENE.

Stefániai Imre hangversenye

— A második kamarazeneestély. —

A berlini Liszt-zongoraverseny első győztese, a Németországban már számos diadalt aratott fiatal magyar művész: **Stefániai Imre** vasárnap este a második kamarazeneestély keretében mutatkozott be közönségünk előtt. Ha művészetét kellőképpen méltatni akarnók, hasábot kellene teleírni a legnagyobb elragadtatás hangján. A közönség tomboló lelkesedése, melylyel egymás után vagy egy féltucat ráadást zsarolt ki a művészből, lényesen beigazolta, hogy az igazi művészet ereje magával ragad mindenkit, laikust és céhbelt egyaránt. Stefániai előtt nincs technikai nehézség. Ahogy Kiszt Tarantelláját játszotta, az már majdnem boszorkányság. Ha ilyen készültséggel tenkölt gondolkodás, nemes érzés párosul, akkor hallhat az ember olyan fenséges dolgot, mint Liszt másik előadott remekműve: Szent Ferenc a tengeren. A pompás lbach-zongora zenekarrá változik a művész kezei alatt, mikor a vadul háborgó tenger zaján tülharsogva száll fel Szt. Ferenc imája, melyre a tenger hirtelen lecsendesül. Chopin Nocturnejéről, Bac-Busoni Chaconjéről s Dohnányi quintettjében játszott zongoraszólamáról sem mondhatunk mást, mint hogy tökéletes volt. Ha a nem éppen athléta kinézésű ifju tul nem erőlteti magát, bizton reméljük, hogy a világhírű magyar művészek számát fogja ő is szaporítani.

Derék kamarazeneészeink kissé háttérbe szorultak a nagy művésszel szemben, de azért úgy a nagy gonddal betanult és előadott Dohnányi ötös, mint Popper három gordonkára irt megható Requiemje osztatlan tetszést arat-

tak. Utóbbi darabban az első gordonkát **Forrai András** kolozsvári vendégművész játszotta szép készültséggel. Azt hisszük azonban, hogy a mig olyan gordonkaművész van városunkban, mint **Kürti István**, ki a vasárnap délelőtti Mensa-matinéen Popper magyar ábrándját a Requiem előadott részének igényeit messze fölülmuló művészettel játszotta — nem kell a szomszédból művészt kölcsönöznünk. Ezzel azonban nem akarunk semmit elvenni sem Forrai ur kiváló kvalitásaiból, sem a kamarazene társaság tagjai iránt érzett feltétlen elismerésünkből és köszönetünkből a szerzett műélvezetért.

Dr K. J.

Igazságszolgáltatás.

A süketnéma gyilkosai. Ez év július 1 én Nyera Alexa süketném 25 éves legényt ifj. Venter Péter, Popa Pável és Nyikora Karácsony úgy megverték, hogy a süketnéma ember négy nap mulva sebeibe halt. A süketnéma ember gyilkosait tegnap vonta felelősségre hallált okozott súlyos testi sértés büntette címén a nagyvárad esküdttörőse. A tárgyalás első napja a bizonyítással telt el. A perbeszédre és ítéletre ma kerül a sor.

NYILTTÉR.

Vendéglő átvétel!

Van szerencsém tudomására adni a tisztelt vendéglő látogatóknak, hogy a **Szabó-féle Körös-parti vendéglőt** átvettem és ezt

Komló-kertnek

neveztem.

Izletes magyar konyhával, kitűnő hegyi borral állandó frissen csapolt közkedvelt Nagyvárad sörrel továbbá pontos kiszolgálással vezetem.

Főtörökvésem, hogy az igen tisztelt vendégeim részére kellemes szórakozást nyújtsak és polgári árat. — Hetenkint háromszor cigányzene.

Elvállalok mérsékelt áron **társas ebédeket, bankettet, lakadalmat.**

Becses pártfogásukért vagyok, teljes tisztelettel

Bors János,

Komló-kert vendéglő,
Körös-utca 1. szám.

KÖZGAZDASÁG.

A Leszámitoló tőkeemelése.

A Leszámitoló és Jelzálogbank részvénytársaság vasárnap f. hó 25-én tartotta rendkívüli közgyűlését **Guttman József** elnökle alatt nagyszámu részvényes jelenlétében. Elnök konstatálván a közgyűlés határozatképességét azt megnyitja, a jegyzőkönyv vezetésére a társaság ügyészét dr. Friedländer Sámuel és annak bítelesítésére Koppányi Andrást és Darvassy Lajost kérte fel.

Moskovits Miksa vezérigazgató előterjeszti az igazgatóság javaslatát, mely szerint 2500 drb új részvény bocsájtandó ki 200 korona névértékben és 300 korona eladási árban. Ezen összegből 200 korona az alaptőke, 100 korona pedig a tartalék gyarapítására fog szolgálni, mi által az intézeti tőkéje 1.500.000 koronára, tartalékja pedig 600.000 koronára emelkedik.

Ezen javaslatot a közgyűlés egyhangulag elfogadta és Darvassy Lajos indítványára az igazgatóságnak gondosságáért és a szakszerű vezetésért köszönetet szavazott.

A kamara teljes ülése. A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara folyó 1906. évi november hó 28-ik napján (szerdán) délután fél 3 órakor a kamara helyiségében teljes ülést

tart. Nagyvárad, 1906. november 22. *Huzella Gyula* kir. keresk. tanács, elnök

A gabonatőzsde határideje.

Budapest, november 26.

Buza április	— — —	14.88	— 14.45
Rozs április	— — —	13.30	— 13.32
Tengeri ápt. 1907.	— — —	10.32	— 10.34
Repce aug.-ra	— — —	26.80	— 27.—
Zab ápr.-ra	— — —	15.00	— 92.78

Hivatalos árfolyamok.

budapesti áru- és értéktőzsde 1906 nov. 26-án.

Magyar aranyjárdék 4%	— — —	116.50
Magyar koronajárdék 4%	— — —	956.0
Magyar keleti vasuti államkötvény 4%	— — —	84.25
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	— — —	95.25
Horvát-szlavon földtehermentesítési kötvény 96	— — —	—
Magyar gyermekny sorsjegy-kölcsön	— — —	204.50
Tisza zab. és szegedi sorsjegy-kölcsön	— — —	153.—
Osztrák járadék papirban	— — —	90.—
Osztrák járadék ezüstben	— — —	100.10
Osztrák korona járadék	— — —	117.—
Osztrák járadék aranyban	— — —	99.—
1860. oszt. államsorsjegyek	— — —	157.50
Osztrák-magyar bankrészvény	— — —	17.60
Magyar hitelbank részvény	— — —	814.50

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Kiadó szálloda.

A Félix-fürdő meletti

Biharszálló

1907. január 1-étől **három egymás utáni évre kiadó.** Értekezhetui **Kernáts Jánossal**, a Püspök-fürdőben.

Értesítés.

A Leszámitoló és Jelzálogbank részvénytársaság igazgatósága részvényeseinek 1906. november 25-én megtartott közgyűlésén hozott határozata értelmében a társaság részvénytőkéjét 500000 koronával

m á s f é l m i l l i ó,

azaz egymillió ötszázezer koronára felemeli a következő módzatok mellett:

1. Kibocsájtának 2500 darab új részvényt 200 korona névértékkel.

2. Minden új részvényért a részvénytőkére 200 korona, a tartaléktőkére 100 korona, összesen tehát 300 korona fizetendő: azonfelül a részvény kiállítására és illeték fejében 3 korona.

3. A részvények értékében 50%, azaz százötven korona fizetendő, míg a másik 50%, azaz százötven korona, valamint a 3 korona kiállítási díj legkésőbb 1906 december 31-ig. Ezen időpontig a befizetett összegek után 50 százalékat kamatt térül vissza, míg ellenben a késedelmes fizetők 1907. január 1-től számított 6 százalékat kamatot tartoznak fizetni.

4. A részvényesek az új részvényre elővételi joggal bírnak s pedig aképpen, hogy két darab régi részvény re egy új részvény jegyezhető.

5. Az új részvények a régiekkel mindenben egyenlők s már az 1907. üzleti év jövedelmében részesednek.

6. A részvényesek elővételi jogukat részvényeik bemutatásával 1906. évi december 15. napjáig bezárólag gyakorolhatják, míg a részvényjegyzés zárhatárideje 1906. december 20-ik napja.

Nagyvárad, 1906. november 25.

A Leszámitoló és Jelzálogbank részvénytársaság igazgatósága.

Réti Takarékpénztár

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
Nagy-Váradon.

Lebonyolít mindenféle bankügyletet,
u. m. váltóköcsönt nyújt, jelzálog-
köcsönt ad kamatokra betétni elfogad:
könyvre, 5- % mellett és folyószámlára,
valamint folyószámlaköcsönöket nyújt.

Konvertál köcsönöket előnyös
kamatl mellett, előleget nyújt érték-
papirokra, kézi zálogokra stb.

Az intézet Szaniszló-u. 61. sz. alatt Uri és
helyisége Szaniszló-u.
sarkán Grósz Sándor házában van.

Az 1906 évi december hó 1-én esedékes
4%-os magyar koronajáradék
és 4%-os magyar jelzálog sorsjegyek
szelvényeit
már november 20-tól kezdve
minden levonás nélkül pénztárunknál beváltjuk.
Biharmegyei Takarékpénztár.

Nagyvárad város VILLAMOS MŰVE

Értesíti a n. érd. izzólámpa körtéket tart raktáron 3 legfeljebb 3-4 watt fogyasztással gyertyánként, melyek legolcsóbb áron kaphatók. A sima izzólámpa ára darabonként 72 fillér, ha n. lyos (matt), színes fényképész-lámpák és mindennemű izzólámpa különlegességek ugyancsak kartell áron kerülnek eladásra. Ugyanott kaphatók nernst-lámpák és osmium-lámpák gyertyánként 1-5 watt fogyasztással.

Csillárok, és villamosmotorok eredeti gyári
ívlámpák árai mellett

kaphatók. A villamos mű igazgatósága eivállalja

→ villamosvilágítási ←

erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, ívlámpák kezelését, hozzáadott
szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb ár mellett

Nagyobb megrendeléseknél megfelelő engedmény. Költségvetés ingyen.

Egy-két jó családból való,
2—3 középiskolát végzett fiu
fizetéssel felvétetik

tanulónak

a Szent László nyomdában.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 3. szám.

Művek

folyóiratok, hírlapok,
vonalzatok,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
és egyéb
hivatalos nyomtatványok,
körlevelek,
levélborítékok.

Elvállal és készít:

izléses kivitelben
mindennemű

nyomdai munkákat

jutányos árai mellett.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Levéltrejek,

számlák, falragaszok,
báti meghívók,
táncrendek, étlapok,
naplárak,
palackfeliratok,
névjegyek,

gyászlapok
stb. a nyomdai szakba
vágó nyomtatványok
készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok
raktára.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

Uj varroda és szabász-terem.

Tisztelettel értesitem a n. é. hölgyközönséget, hogy üzletemet egy, a mai kor igényeinek teljesen megfelelő gyermek- és női ruha, valamint mindennemű férfi, női és gyermek fehérnemű varrodával és szabászteremmel bővítettem ki úgy, hogy aki *Alkalmi Áruházamban* igen jutányos árért vásárolt szövet, schifon, vászon, flanel, barchet vagy bármily áruczikket, gyorsan, izléseesen és *eddig még nem létezett* olcsó árban készítettem el. Az általam elvállalt darabokért felelősséget vállalok.

Miután ezen vállalatomat nem anyagi érdekből, hanem csupán a tisztelt vevőim kényelmére és kívánságára rendeztem be, kérem próba rendeléseikkel állításom valóságáról meggyőződni.

B. pártfogást kérve, vagyok kitűnő tisztelettel, az Alkalmi Áruház tulajdonosa

SZÉKELY JENŐ

Fő-utca, Rimanóczy-palota. Fröhlich-féle hentesüzlet mellett.

Helyi és vidéki telefon 633. szám.

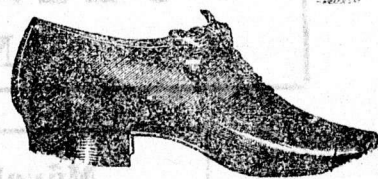
„Első nagyváradai cipő és csizmagyár.” Moskovits Farkas és Társa ajánlja

elsőrendű kézimunka

cipő és csizma

készítményeit.

Nagyvárad, Kossuth-u. 5. szám
(volt rendőrségi épület.)

Tisztességes kiszolgálás mellett ajánlunk részletre

kizárólag jobb minőségű ruházati cikkeket.
Tisztelettel

KLEIN GÉZA és ÖDÖN

confectio és divatáruháza Nagyvárad, Fő-utca, a Széchényivel szemben.

Női, leány, és gyermek-felöltöket, valamint férfi és fiú téli kabátokat és ruhákat készen vagy méret után. Nagy választék mindennemű costüm, ruha, pongyola és blouz-szövetekben, ugyszintén finom fekete és világos divatkelmékben. Legnagyobb raktár pamut és cérna-vásznakban, kitűnő kanavász. Raktáron tartunk teljes menyasszonyi kelengyékét minden árban, ugyszintén férfi-, gyermek fehérneműt, valamint barisnyákat. — Összes szoba-berendezési cikkek kaphatók, ugymint: ágygarnitúrák, függönyök, paplanok, matrácok stb.

Szőrme áruk, barkettek és trikot alsó szoknyák.

Gyászruhák megrendelhetők, 6 óra alatt elkészíttetnek.

Olcsó árak!

Tessék meggyőződni!

Olcsó árak!